

Scriitor, traducător, publicist, psiholog și pedagog. Membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. Fondatorul și directorul Liceului de Creativitate și Inventică „Prometeu-Protalent” din orașul Chișinău. Președinte al Asociației de Creație TOCONO. Autor de manuale școlare și studii de psihologie. Cărți publicate: *Cunoaște-te pe tine însuși* (1983), *Vârsta barierelor* (1987), *Dincolo de imposibil* (2001), *Ispita nemuririi* (2000), *Noi și biografia omenirii* (1998), *Victoria speranței* (2003), *Templul Bunătății: legende* (2005), *Cel rătăcit* (2009), *Fărâme de suflet* (2011), *A doua șansă* (2011), *Neodihna cuvintelor* (2012), *Aventurile lui Ionuț* (2013), *Pragul sau alte Fărâme de Suflet* (2014), *Și tu ești singur?* (2015), *Femeia alege* (2016), *Copii cerului* (2016), *Tablete radiofonice* (2016), *Povești pentru adulți* (2016), *Îngerii dispar în ploaie* (2017), *Cavalerul cu aripi de petale: povestiri* (2018), *Străina de la Hollywood* (2019), *Actorul anonim* (2021).

Aurelian SILVESTRU

AUTORUL ÎN RELAȚIE DIALOGICĂ CU CITITORUL

Începând cu jumătatea secolului al XX-lea se vorbește tot mai mult despre importanța cititorului în comunicarea literară. Ridicat la rangul de co-autor, „Măria Sa Cititorul” are libertate interpretativă și evaluativă. Deja spre sfârșitul secolului, teoreticienii și criticii literari recunosc unanim influența inevitabilă a cititorului asupra operei literare. În continuare ne propunem să aflăm care este viziunea scriitorilor înșiși despre dialogul ce se stabilește între autorul și cititorul operei.

D.D. Stimate domnule Aurelian Silvestru, având în vedere experiența dvs. de aproximativ jumătate de veac în ale scrisului artistic, cum definiți relația dintre un scriitor și cititorii săi? Este acesta o comunicare bilateral orientată? Unde se intersectează cele două „voci”?

A.S. Viața însăși e un dialog. Un dialog cu sine, cu cei apropiați, cu sentimentele sau cu aspirațiile pe care le nutrim. Practic, nu există clipă în care să nu dialogăm. De cum ne naștem, prindem a comunica. Mai întâi – cu instinctele ce ne dictează ce și cum să facem ca să supraviețuim. Mai apoi, mama (sau adulții) ne înarmează cu cea mai performantă armă a integrării omului în colectiv – limbajul. Cultura e constru-

ită pe cuvinte. Până și Biblia ne sugerează că totul a pornit de la cuvânt. Iată de ce responsabilitatea celor care făuresc, cu ajutorul cuvintelor, povești, destine, personalități este imensă!

A fi scriitor înseamnă a-ți asuma, din start, și misiunea de Învățător. Fiece carte e un mesager trimis în lume să înmulțească Binele, Frumosul, Adevărul. O poate face doar în cazul când lectura devine dialog. De cititor depinde măsura în care acceptă (sau nu) așa-numita „comunicare bilaterală” – de cultura și nivelul pregătirii lui. Menirea școlii e să educe un cititor deschis către comunicare. Personalitatea, în fond, rezultă din comunicare, din socializarea omului cu cei din jur.

Ca oameni, trecem prin diferite traume. Ne doare. Suferim. Ne împietrim. Or, în acest caz, literatura devine tratament. O carte bună e ca o lacrimă menită să topească gheața până și din sufletele celor care nu pot plânge.

D.D. În procesul de scriere a unei cărți aveți în vizor imaginea unui potențial cititor? Cum vi-l imaginați? Așteptați un răspuns anume sau oferiți publicului libertate totală și credeți că autorul ar trebui să fie un resemnat în acest sens?

A.S. Ar fi o lipsă de bun simț să scrii de dragul scrisului, fără a te întreba: pentru cine scriu? Una e să intri într-un auditoriu plin de studenți și cu totul alta e să te duci la grădiniță, să dialoghezi cu preșcolarii. Ca scriitor, mă interesează foarte mult destinatarul muncii mele și, deoarece nu știu din timp cine îmi va deschide cărțile (un copil de șapte ani sau unul de șaptezeci de ani), mă străduiesc să fiu interesant pentru toate categoriile de vârstă.

Cel mai mult mi-e teamă de oamenii care se tem de carte. Sub soare, nu există un loc mai trist decât un suflet care n-a citit nimic. Cum să te resemnezi în fața unui cititor incult?

Am văzut oameni plângând de durere. Am văzut oameni plângând de fericire. Dar am văzut și oameni care nu puteau să plângă, din cauză că sufletul le era împietrit de nepăsare. Indiferența e sinonimul nopții. Poate tocmai de aceea cu adevărat întuneric este nu acolo unde nu există lumină, ci acolo unde nu există speranță. Literatura înseamnă Speranță. Ca să ai priză la public, trebuie să-ți educi cititorul, să trezești în el speranța, dorul de zbor...

D.D. Ați afirmat în nenumărate rânduri că: „Cine nu știe de limite se transformă într-un limitat”. În ceea ce privește receptarea literară, de ce natură sunt limitele pe care ar trebui să le respecte cititorul?

A.S. F.M. Dostoievski era de părere că frumosul va salva omenirea – principiu luminos, venind din partea unui scriitor care a cunoscut cel mai urât substrat al subconștientului uman. Doar că omul modern și-a pierdut reperele. Nu se mai uită la frumos ca la o valoare. Nu are limite, iar asta îl transformă într-un limitat. E o gangrenă generală. Trăim timpuri bolnave. E afectat și cititorul. E grăbit. E dezorientat. Preferă „lecturile ușoare”. Nu vrea efort. Se teme de cărțile care îi solicită un dialog profund... Salvarea e în școală. După mine, omenirea va fi salvată de *Copilul deștept și bun la suflet*, dacă, desigur, școala va reuși să-l smulgă din superficialitate. Mă șperie nu limitele, ci oamenii care nu încearcă

să le depășească. Poate de asta nici nu obosesc să reafirm: victoria e dincolo de imposibil!

D. Pentru romanul „Și tu ești singur?” ați adunat mai multe comentarii ale tinerilor cititori într-un volum aparte. De ce este important pentru un autor să cunoască reacția cititorilor săi?

A.S. La inițiativa Bibliotecii republicane „Ion Creangă”, romanul „Și tu ești singur?” a fost inclus în proiectul „Să citim împreună” și, astfel, am avut ocazia să mă întâlnesc cu tinerii cititori (și nu numai) din foarte multe localități din România și Republica Moldova. A fost un dialog de proporții, cu opinii formulate, inclusiv, în scris și, deoarece nu m-am putut deplasa în toate bibliotecile unde eram așteptat, cineva a venit cu inițiativa de a insera măcar o parte din comentariile tinerilor cititori într-un volum aparte. A fost o reușită, din care am avut ce învăța. În următorul roman („Străina de la Hollywood”) am ținut cont de sfaturile cititorilor și, sper, nu i-am dezamăgit.

D.D. Fiecare comunitate își are propria colectivitate de cititori, determinată de circumstanțe istorice și culturale particulare. Cum vedeți cititorul de astăzi din Republica Moldova? Vorbim despre o evoluție sau involuție față de generațiile precedente?

A.S. Ca număr, cititorii s-au împuținat, dar, ca nivel de coparticipare, de profunzime și de calitate, au devenit mai buni, mai aproape de ceea ce include noțiunea de *cititor cult*.

D.D. Cărțile dvs. cunosc o popularitate deosebită atât în țară, cât și peste hotarele ei, prin ce se deosebesc cititorii de la noi de cei de peste Prut sau din Occident?

A.S. Astăzi, nu prea există frontiere. Globalizarea și-a lăsat amprenta și în domeniul culturii. Suntem copiii unei singure planete. Și totuși, există anumite subtilități ce transformă

cititorii de la noi într-o categorie de suflete mult mai sensibile decât cititorii de oriunde. Noi, cei din stânga Prutului, locuim într-o biserică. Basarabia este Biserica Durerii Poporului Român, iar icoana ce ne ține împreună, în fața altarului, se numește Limba Română. În virtutea istoriei, mai trăim cu rănilor deschise. Până și în veselia noastră, pulsează lumina lacrimilor nemângâiate. De aici și receptivitatea emotivă a cititorului de la noi. Suferința e cea mai dură școală a vieții. Ne-a însoțit de-a lungul veacurilor. Ne dă lecții și azi. Ne sensibilizează... Ferice de cititorul care nu se împietrește!

D.D. În contextul digitalizării masive și ținând cont de faptul că dvs. comunicați cu cititorii inclusiv prin resursele web, spuneți-ne cât de important este pentru un scriitor să fie on-line?

A.S. Normalitatea cere să ținem pasul cu cei care merg înainte. A sta pe loc înseamnă, de fapt, a regresa, a da înapoi. Firește, nu trebuie să renunți la stilou sau la masa de scris, dar, păstrând o anumită măsură în lucruri, merită să te duci și on-line la întâlnire cu cititorii tăi. Orice mijloc de comunicare e benefic, dacă nu vine să anuleze munca.

D.D. În creația dvs. tratați diferite teme, în mod deosebit istoria, spiritualitatea și moralitatea. Urmărindu-vă tabloul biografic observăm că aceste priorități depășesc lumea imaginată a cărților și constituie de fapt axul tuturor activităților pe care le realizați, atât în plan pedagogic, cât și social. Așadar, care este ideea pe care o urmăriți toată viața? Ce problemă intenționați să rezolvați prin cărțile pe care le publicați?

A.S. Rar scriitor care a dat un răspuns exhaustiv la această întrebare. E ca și cum ar

trebui să definești care e rostul vieții unui om. Adevărul e că suntem trimiși pe Pământ cu o multitudine de rosturi, cel mai important dintre ele fiind fericirea aproapei tale. Dar s-o luăm pe rând...

Mulți își imaginează că, pentru a face literatură, e suficient să ai vocație de scriitor. În realitate, nu poți crea adevărate valori, dacă te sprijini doar pe abilitatea de a mânuși frumos cuvintele. Se cere nu atât inspirație, cât muncă. O muncă istovitoare în care, uneori, ești nevoit să folosești, în loc de cerneală, propriul sânge. „În literatură, scria Jules Renard, rezistă doar cei care nu se rușinează să devină vite de înjugat la plug. Geniile sunt cele mai vânoase dintre ele, cele care trudes neîncetat câte optsprezece ore pe zi”. Ca să ajungi la acest nivel, e prea puțin să ai vocație pentru literatură. Se cere ca literatura să devină religia ta. Marii scriitori fac din literatură „nu o profesie, ci o religie” (J.D. Salinger).

Ei bine, aceeași devotare se cere în toate activitățile pe care le înfăptuim. Ca să reușești (în școală, în familie, la masa de scris) trebuie să uiți de tine și să muncești așa, de parcă ai avea de dat socoteală Bunului Dumnezeu. Asta ar fi ideea centrală ce trece, ca un fir roșu, prin toate cărțile mele: spiritualitatea! Să nu scrii nici un cuvânt pe care nu l-ai putea rosti în fața altarului. Să nu ne rușinăm să fim morali. Să nu uităm de rădăcini, de neam, de Adevăr și de Credință. Acesta e rostul unui scriitor adevărat.

D.D. Stimate domnule Aurelian Silvestru, vă mulțumim pentru acest dialog. Vă suntem recunoscători pentru lecțiile de viață pe care le oferiți cititorilor cu diferite ocazii. Răspunsurile dvs. reprezintă o frumoasă oportunitatea de a înțelege mai bine intenția Celui care crează lumi imaginare – Scriitorul.

Interviu realizat de Diana DEMENTIEVA